

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării din Republica Moldova

CURRICULUM NAȚIONAL

DEZBATERI

(DISCIPLINĂ OPȚIONALĂ
PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR)

Chișinău 2018

Aprobat la Consiliul National pentru Curriculum

(Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018)

Autorii:

PAVEL CERBUȘCA, doctor în pedagogie, Liceul Teoretic Republican ”Aristotel”

SERGHEI LÎSENCO, expert în dezbateri AO „Centrul de dezbateri Criuleni”

Consultant:

GREMALSCI Anatol, dr. hab., prof. univ., IPP

CUPRINS

I. Preliminarii

II. Repere conceptuale

III. Competențe cheie și specifice disciplinei

IV. Administrarea disciplinei

V. Unități de învățare

VI. Repere privind strategiile didactice

VII. Strategii de evaluare

VIII. Referințe bibliografice

I. Preliminarii

În condițiile fortificării unei societăți democratice și construirii unui stat de drept este necesar ca cetățenii, în special tânăra generație, să fi pregătiți pentru un dialog constructiv și echilibrat, bazat pe raționamente și argumente clare, dovezi veridice, totodată demonstrând o gândire critică și respectând principiul multiperspectivității. În spațiul modern al învățării, contextualizat într-o lume în continuă schimbare și transformare, este necesar de realizat pe etape implementarea demersurilor, pornind de la cunoașterea lucrurilor generale, spre formarea deprinderilor și dezvoltarea competențelor, determinând clar aspectul integru al personalității active, pro-active, productive, creative și inovatoare.

Curriculumul la disciplina opțională "Dezbateri", având un caracter de *integrare*, este organizat la nivelul ariei curriculare și derivă competențele specifice din competențele generale, implicând cel puțin două discipline dintr-o arie (istorie, limbă și comunicare, limbi străine, educație civică, educație pentru societate, dezvoltare personală, geografie etc.) Programul este structurat pe capitole și paragrafe, care pot fi aplicate, atât separat fiecare, cât și într-o inter-legătură conexă. Disciplina opțională este preconizată pentru o perioadă de un an (pregătirea teoretică și activități practice), iar în anii următori elevii, care au studiat acest curs au posibilitatea de a continua activitatea de dezbateri participând în competiții de dezbateri și organizând dezbateri publice la nivel comunitar. Astfel, participanții vor dezvolta deprinderile formate în noi condiții și cu diverse subiecte de analiză și discuție.

Elevii care finalizează modulul teoretic vor poseda cunoștințe și abilități suficiente pentru a continua dezbaterile și a le aplica în practică în următorii ani de studiu. Elevii cu experiență, care cunosc mecanismele și modalitățile de organizare a dezbaterilor academice și publice, vor demonstra abilitățile și competențele formate/ dezvoltate în calitate de organizatori, moderatori, experți, arbitri, formatori și mentori. Aproximativ 40% din numărul de ore se propune să fie utilizate în obținerea *cunoștințelor teoretice* și pregătirii dezbaterilor, iar 60% din timp sunt destinate pentru formarea *abilităților practice* în cadrul activităților de învățare, întâlnirilor amicale și a competițiilor de dezbateri, organizate în școală și/ sau în comunitate.

Disciplina opțională "Dezbateri" reprezintă o ofertă curriculară pentru învățământul secundar, proiectată pentru un timp de 1 oră/ săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate de studiat în clasele de gimnaziu (VII-IX) sau liceu (X-XI), în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă a elevilor.

Curriculumul la disciplina opțională "Dezbateri", constituie o parte esențială pentru persoanele interesate: elevi, părinți, cadre didactice, manageri școlari, concepătorii de curriculum, precum, și alți funcționari publici și persoane de decizie. Modulele curriculare sunt orientate spre aprofundarea cunoștințelor și abilităților acumulate în anii precedenți la alte discipline școlare, fiind instruiți prin diverse strategii interactive și participări directe în activitățile de dezbateri, prezentări și discursuri, organizate în școală sau în comunitate.

Curriculumul la disciplina opțională "Dezbateri", se adresează cadrelor didactice, elevilor și părinților, precum și autorilor care elaborează materiale didactice pentru învățământul secundar. Curriculumul oferă oportunități elevilor pentru realizarea la maximum a potențialului personal, spațiu sigur pentru exprimarea propriilor puncte de vedere și idei, pentru îmbogățirea experiențelor necesare în vederea dezvoltării personale și profesionale.

II. REPERE CONCEPTUALE

Repererele conceptuale ale disciplinei reprezintă un ansamblu de concept-cheie, principii și norme, raportate la un set de valori, ce indică diferite tipuri de finalități dezirabile ale învățării.

Curriculumul la disciplina opțională "Dezbateri" se axează pe *obiectivele educaționale* ale învățământului modern, care își propune dezvoltarea unei personalități creative, libere în gândire și acțiune, aptă de a se încadra activ în cadrul societății, pregătită pentru investigarea, cercetarea și analiza problemelor semnificative și care posedă aptitudini de lider și capacități de comunicare.

Curriculumul la disciplina opțională "Dezbateri", propus elevilor are drept *scop* aprofundarea, extinderea, integrarea și inovarea cunoștințelor în mai multe domenii. În clasele gimnaziale și cele liceale, disciplina opțională urmează să fie predată, contribuind la realizarea obiectivelor educaționale generale, dezvoltarea la elevi a unor capacități și competențe.

Selectarea conținutului se efectuează în corespundere cu competențele specifice prevăzute pentru fiecare treaptă de învățământ secundar (gimnazial sau liceal), punând accent pe elementele forte, care se integrează în activitatea formativă, folosind și alte metode cu caracter interactiv. Practica dezbaterilor, organizată în învățământul gimnazial și liceal, implementată ca disciplină opțională, demonstrează un mare interes al cadrelor didactice și al elevilor față de formatele de dezbateri, precum și utilizarea acestor strategii în cadrul orelor la diverse discipline școlare.

Documentul curricular se axează pe câteva direcții de activitate:

- dezvoltarea personală (intelectuală, culturală etc.) și socială, relevantă ulterior pentru o societate deschisă și democratică;
- formarea și dezvoltarea unor abilități de rezolvare de probleme, de colaborare și de comunicare eficientă în situații concrete din viață;
- promovarea unei învățări eficiente prin intermediul dezbaterilor;
- implicarea elevilor în diverse activități de structurare și prezentare a opiniilor/ argumentelor/ dovezilor/ concluziilor;
- cultivarea unui mod de viață participativ și atragerea elevilor în activitățile extrașcolare, în activitatea diverselor cluburi și cercuri pe interese;
- responsabilizarea socială a elevilor în luarea deciziilor la nivel comunitar.

III. COMPETENȚE-CHEIE ȘI SPECIFICE DISCIPLINEI

Competențele-cheie sunt ansambluri multifuncționale și transferabile de cunoștințe, abilități, valori, atitudini și atribute personale pe care toți elevii trebuie să le dobândească treptat pentru împlinirea și dezvoltarea lor personală, pentru incluziune socială și succes pe piața muncii.

Învățarea axată pe dezvoltarea de competențe-cheie contribuie la dezvoltarea calitativă a educației, așa cum plasează învățământul într-o perspectivă integratoare, trans-disciplinară. De asemenea asigură transferabilitatea cunoștințelor și se concentrează pe dezvoltarea personală și socială a elevilor.

Competențele-cheie se dezvoltă pe parcursul întregii vieți, dar baza lor se pune în perioada școlarității. Codului Educației (2014), specifică formarea următoarelor *competențe-cheie*:

- a) competențe de comunicare în limba română;
- b) competențe de comunicare în limba maternă;
- c) competențe de comunicare în limbi străine;
- d) competențe în matematică, științe și tehnologie;
- e) competențe digitale;
- f) competența de a învăța să înveți;
- g) competențe sociale și civice;
- h) competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă;
- i) competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.

Disciplina opțională de „Dezbateri”, având un caracter integrator, contribuie la dezvoltarea tuturor competențelor transversale și trans-disciplinare. În funcție de specificul activității de învățare organizate în cadrul cursului opțional, unele competențe pot fi mai accentuate, de exemplu – competență de comunicare în limbi străine (în cazul dacă elevii practică dezbateri în alte limbi decât cea maternă) sau competențe civice (în cazul când elevii analizează și identifică în cadrul dezbaterilor soluții pentru problemele comunitare).

Fiind o metodă complexă de studiu, de dezvoltare a unor competențe, valori și atitudini, dezbaterile reprezintă o posibilitate deosebită pentru prezentarea argumentată a opiniilor și convingerilor, asumându-și un mod propriu de învățare.

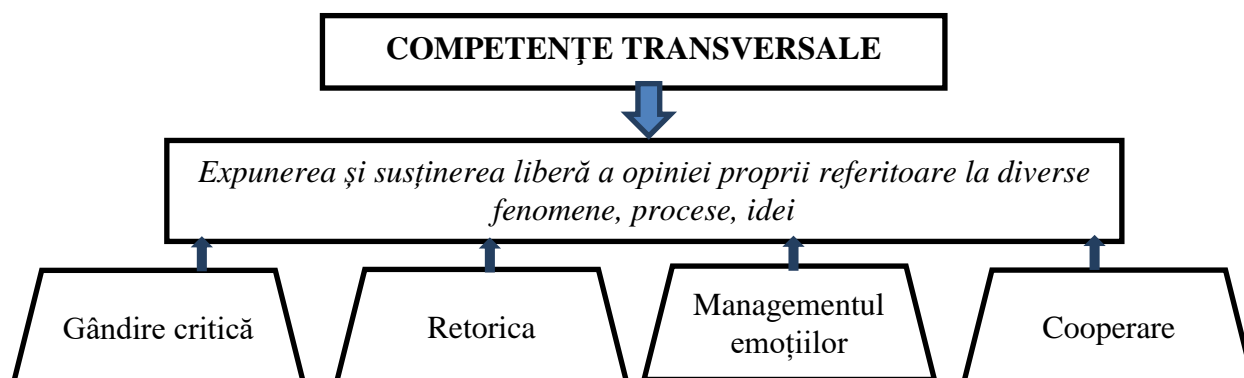
Finalitățile de bază ale programului curricular sunt:

- *Dezvoltarea abilităților elevilor de gândire analitică și de exprimare personală;*
- *Cultivarea toleranței față de pluralismul opiniilor;*
- *Dezvoltarea capacităților de abordare inter/ pluri/ trans-disciplinară a problematicii supuse analizei și dezbaterii.*

Disciplina opțională ”Dezbateri” are la bază următoarele **valori și atitudini**:

- gândire critică și flexibilă;
- autonomie în gândire;
- asumare responsabilă a exprimării opiniilor și acțiunilor;
- atitudine pozitivă față de comunicare;
- toleranță față de opiniile, valorile altor persoane;
- interes pentru analiza problemelor de interes comunitar;
- participare la viața socială, fundamentată pe idei și acțiuni întemeiate.

Din competențele transversale derivă competența de bază a cursului opțional „Dezbateri”: *Expunerea și susținerea liberă a opiniei proprii referitoare la diverse fenomene, procese, idei.* Competența dată poate fi dezvoltată printr-un sistem de competențe specifice care țin de gândire critică, retorică, managementul emoțiilor și cooperare:

COMPETENȚE SPECIFICE:

Competențele specifice se formează/dezvoltă pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora:

1. Sintetizarea ideilor și dovezilor din diverse domenii în alcătuirea discursurilor, ce vor fi prezentate unui public cunoscut sau necunoscut, prin diverse strategii de convingere.

2. Organizarea lucrului în echipă în scopul structurării cazurilor specifice demersului de tip pro sau contra, utilizând principiile gândirii critice.

3. Prezentarea argumentată a propriei opinii referitoare la subiecte cu caracter controversat, manifestând toleranță pentru diversitate și respect față de alte opinii și culturi.

4. Promovarea valorilor naționale și general-umane în exprimarea convingerilor proprii sau de grup, demonstrând deschidere pentru soluționarea problemelor din perspective diferite.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Statutul disciplinei	Aria curriculară	Numărul de ore pe săptămână	Forma de evaluare
Dezbateri	Opțională	Educație socio-umanistică	34	Practică

V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Unități de competențe	Conținuturi recomandate	Sugestii de activități de învățare și produse recomandate
<p>- studierea cerințelor de comunicare eficientă în diverse contexte;</p> <p>- utilizarea capacităților de autoevaluare și autoanaliză a propriului potențial în cadrul unor activități organizate la nivel de clasă, școală sau comunitate;</p> <p>- demonstrarea abilităților de lucru în grup, prin contribuirea cu idei și fapte la realizarea activităților în care este implicat;</p> <p>- aplicarea diverselor formate de dezbateri în cadrul activităților publice;</p> <p>- formularea unor soluții pentru problemele identificate de interes comunitar;</p> <p>- practicarea sistematică a unor activități de dezbateri, în funcție de necesități, interese și posibilități;</p>	<p style="text-align: center;"><u>Modulul I. FORMATE DE DEZBATERI</u></p> <p>1. CE SUNT DEZBATERILE? a.) Noțiuni despre dezbateri b.) Abordarea istorică a tradiției dezbaterilor</p> <p>2. PRINCIPII DE DESFĂȘURARE A DEZBATERILOR a.) Etica argumentării și a dezbaterii b.) Cultura respectului reciproc și a toleranței față de opinia adversă</p> <p>3. MODELUL DE DEZBATERI KARL POPPER a) Regulile de desfășurare a dezbaterilor de tip Karl Popper b) Harta dezbaterilor de tip Karl Popper</p> <p>4. FORMATUL DE DEZBATERI "WORLD SCHOOLS" a.) Formatul de dezbateri WS și rolul vorbitorilor b.) Diviziunea cazului</p> <p>5. FORMATUL DE DEZBATERI PARLAMENTARE BRITANICE a.) Organizarea DPB b.) Atribuțiile părților în dezbaterile parlamentare de tip britanic c.) Strategia intervențiilor d.) Sugestii pentru o dezbateri publică</p> <p>6. FORMATUL DE DEZBATERI POLICY a.) Specificul dezbaterilor de tip Policy b.) Sarcinile negatorilor în dezbateri Policy</p>	<p>- activități de valorificare a potențialului creativ a subiecților;</p> <p>- scrierea /redactarea textului unui discurs conform structurii logice;</p> <p>- activități de grup de structurare și formulare a argumentelor în baza unor principii logice;</p> <p>- discuții dirijate pe diverse subiecte și moțiuni;</p> <p>- caracterizarea factorilor care au cauzat apariția unei situații;</p> <p>- analiza diferitor tipuri de evidență la argumentarea opiniei proprii;</p> <p>- mese rotunde în care subiecții pot să exprime clar și convingător ideile susținute;</p> <p>- activități de divizare a responsabilităților dintre membrii echipei;</p> <p>- aplicarea tehnicilor de ascultare activă;</p>

<p>- participarea activă la discuții și dezbateri, manifestând respect pentru dreptul la liberă exprimare a interlocutorilor;</p> <p>- respectarea principiilor unei societăți democratice, promovându-le în practică, în diverse contexte de viață;</p> <p>- adaptarea discursului comunicativ în funcție de contexte, situații, auditoriu, circumstanțe;</p> <p>- demonstrarea unei atitudini pro-active în depășirea situațiilor de risc sau conflict;</p> <p>- asumarea în mod conștient a rolului de lider în organizarea unor activități de voluntariat sau proiecte, în funcție de pregătirea și competențele personale.</p>	<p style="text-align: center;">Modulul II. MODALITĂȚI DE ORGANIZARE A DEZBATERILOR</p> <p>7. IDENTIFICAREA PROBLEMELOR ȘI FORMULAREA MOTIUNILOR a.) Identificarea problemei pentru dezbateri b.) Formularea motiunii pentru dezbateri</p> <p>8. CONSTRUIREA CAZURILOR ȘI ELEMENTELE DE BAZĂ ALE RESPINGERII ȘI RECONSTRUIRII LOR a.) Cazul afirmator b.) Cazul negator</p> <p>9. STRATEGII DE INTEROGARE UTILIZATE ÎNTR-O DEZBATERE a.) Selectarea și formularea întrebărilor b.) Strategii de formulare a întrebărilor</p> <p>10. ANALIZA DEZBATERILOR. DOCUMENTE DE ARBITRAJ a.) Responsabilitățile arbitrilor b.) Comunicarea rezultatelor</p> <p>11. ROLUL DEZBATERILOR ÎN FORMAREA ȘI DEZVOLTARE PERSONALITĂȚII a.) Avantajele și dezavantajele participării la dezbateri b.) Sugestii de îmbunătățire a calității dezbaterilor</p> <p>12. DEZBATERILE ȘI PRINCIPIILE SOCIETĂȚII CIVILE a.) Dezbaterile academice b.) Principiile societății civile</p> <p>13. CODUL ETIC. COMPORTAMENTE ÎN VEDEREA SUSȚINERII AMBELOR POZIȚII a.) Valorile democrației b.) Diversitatea punctelor de vedere și respectarea lor</p> <p>14. UTILIZAREA COMPETENȚELOR ȘI PERFORMANȚELOR FORMATE ÎN DEZBATERI ÎN DIVERSE CONTEXTE a.) Nevoia dezbaterii și a comunicării b.) Utilizarea competențelor formate în dezbateri în practicile ulterioare</p>	<p>- activități de formulare a concluziilor juste într-o perioadă restrânsă de timp;</p> <p>- studierea diverselor surse de informație și dovezi la crearea unui sistem unic de argumentare;</p> <p>- analiza lacunelor și a greșelilor în sistemul de argumente;</p> <p>- activități de identificare a convingerii emoționale de ideea argumentată;</p> <p>- activități de analiză și autoanaliză a lacunelor și greșelilor logice în prezentarea argumentelor și susținerea unei poziții;</p> <p>- activități de autoanaliză a emoțiilor personale;</p> <p>- activități de analiză a criteriilor clare pentru evaluarea și autoevaluarea discursurilor și argumentelor;</p> <p>- activități de formulare a întrebărilor de precizare a unor idei, fapte, opinii, procese.</p> <p>Produse:</p> <p>- cazuri de dezbateri; - modele de argumente /contraargumente; - suport de dovezi; - fișe de autoevaluare; - modele de prezentări; - tabele conceptuale; - fișe de arbitraj.</p>
---	--	--

VI. REPERE PRIVIND STRATEGIILE DIDACTICE

În pregătirea și desfășurarea dezbaterilor vor fi utilizate de profesor și elevi un șir de strategii interactive de învățare și de muncă intelectuală, în care vor fi exersate operații de:

- cunoaștere (*memorarea faptelor, definirea termenilor cheie, localizarea și organizarea informației*);
- înțelegere (*reformularea, abstractizarea, traducerea, transformarea, decodificarea, descrierea*);
- aplicare (*interpretarea informației, investigarea, clasificarea, formularea conceptelor*);
- analiză (*analizarea, teoretizarea, caracteristica conceptelor, evidențierea secvențelor, asocierea, gândirea creativă/divergentă, simularea*);
- sinteză (*adoptarea deciziilor, sintetizarea informației și a argumentelor, formularea ipotezelor rezonabile, identificarea și rezolvarea problemelor, adoptarea deciziilor, enunțarea concluziilor*);
- evaluare (*criticarea, argumentarea deductivă, compararea, enunțarea concluziilor garantate, susținerea argumentelor pe baza faptelor, participarea activă*).

În baza numărului de ore preconizat se prevăd un șir de modalități de realizare a activităților:

- *de predare/învățare;*
- *de exersare practică a dezbaterilor;*
- *de jurizare în baza unor fișe de arbitraj și analiză a jocurilor de dezbatere;*
- *de sinteză, evaluare și autoevaluare.*

Aceste și alte activități vor fi orientate spre formarea aptitudinilor cognitive și dezvoltarea gândirii critice care stimulează la elevi o atitudine flexibilă, orientată să mențină legătura permanentă între cunoștințele, abilitățile de participare și de comunicare.

În cadrul disciplinei opționale ”Dezbateri”, care constituie un proces activ, profesorul va folosi eficient mai multe *tehnici atât tradiționale, cât și interactive*, precum: *brainstormingul, conversația euristică, problematizarea, metoda P.R.E.S., SINELG (Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii), lucrul în perechi și în grup, gândește/perechi/prezintă, argumentarea, studiul de caz, jocul de rol, procesul simulat, prezentarea publică, învățarea reciprocă, discuția circulară, gândirea retrospectivă, mozaicul, interviul, chestionarul etc.*

Strategiile didactice de implementare pot fi:

- desfășurarea la ore sau în activitățile cluburilor de dezbateri din instituția de învățământ, case de creații ale copiilor a activităților săptămânale ce țin de buna realizare obiectivelor planificate;
- organizarea competițiilor locale, regionale și naționale cu participarea copiilor și a tinerilor;
- organizarea seminarelor de inițiere și aprofundare în arta discuției;
- discutarea în comun a principalelor probleme de dezvoltare regională.

Toate tehnicile și procedeele utilizate individualizat și diferențiat, trebuie să fie integrate într-un sistem metodic unic, orientate spre realizarea obiectivelor preconizate și dezvoltarea competențelor cu caracter de integrare. În selectarea tehnicilor de lucru, profesorul va organiza procesul educațional, orientându-se spre formarea la elevi a unor abilități și competențe, atitudini și motivații, căutând să stimuleze în permanență libertatea și inițiativa de creativitate. De asemenea va depinde cum va fi alimentat interesul elevilor pentru dezbateri, menținându-le atenția, stimulând creativitatea, organizarea și cooperarea lor.

VII. SUGESTII DE EVALUARE

Evaluarea se desfășoară în conformitate cu standardele preconizate. În procesul evaluării se apreciază nu atât cunoștințele pe care le au elevii, cât abilitățile și mai ales competențele și atitudinile/comportamentul lor.

Evaluarea poate fi efectuată de către cadrul didactic care predă cursul sau organizează activități de dezbateri, administrația instituției, arbitrii implicați în observarea și analiza dezbaterilor, organizațiile partenere și de organele oficiale ale învățământului.

Cunoștințele elevilor pot fi apreciate prin anumite rezultate demonstrate în cadrul *discuțiilor de grup, interviului, chestionarelor, testărilor*, iar abilitățile prin desfășurarea activităților practice (*runde de dezbateri, mese rotunde, conferințe tematice, competițiile de dezbateri și prezentări publice*). Eficiența cursului și implicațiile practice ale elevilor poate fi evaluată în baza implementării ideilor analizate în cadrul dezbaterilor în școală sau în comunitate, de asemenea a reacțiilor organelor mass-media, a părinților, profesorilor, colegilor, prietenilor, a organizațiilor obștești etc.

O deosebită atenție se acordă învățării individualizate de aceea sporește ponderea *autoorganizării și auto-evaluării* pentru a-și analiza performanțele, spiritul autocritic și succesul propriu. Cadrele didactice și elevii pot utiliza o *fișă de observare* sistematică a comportamentului pentru fiecare participant în parte sau echipă de dezbateri.

Aceste și alte tehnici permit evaluarea:

- gestionării de către elevi a propriei scheme de învățare;
- managementului eficient al timpului propriu de învățare;
- analizării de către elevi a diverselor cazuri de dezbateri și dovezi;
- identificării și rezolvării de către elev a unor probleme, proiectarea și realizarea unor acțiuni bine determinate cu finalități clare;
- nivelului de gândire, a abilităților și competențelor de acumulare, selectare, structurare, procesare, analiză și evaluare critică a informației;
- motivării persistente pentru o poziție civică conștientă, activă și responsabilă.

Impactul și contribuția persoanelor implicate în dezbateri, a programului de activități sunt evaluate continuu pentru a îndeplini nevoile personale și ale comunității. Procedura de evaluare se comunică participanților la program în momentul începerii cursului sau a activităților practice. Elevii tot sunt implicați în procesul de evaluare a programului de dezbateri.

Lunar elevii vor prezenta Raportul de activitate sau Agenda Debater-ului, iar profesorul sau coordonatorul responsabil va efectua aprecierea corespunzătoare în Registrul de evidență a activității persoanelor implicate în dezbateri.

La sfârșitul semestrului și a anului de studii, fiecare elev va fi apreciat pentru implicațiile sale, utilizând evaluarea criterială, vor fi aplicate **calificativele**: *excelent, foarte bine; bine; satisfăcător; nesatisfăcător* (la bază stau *produsele* realizate: cazurile de dezbateri elaborate, prezentările discursurilor, fișele de observație, raportul de activitate anual sau a portofoliului elevului).

La sfârșitul anului școlar sau a activităților de masă vor fi eliberate certificate de participare și Diplome de mențiune, gradul III, gradul II și gradul I, precum și Diplome pentru cele mai reușite prezentări, Diplome de implicație voluntară, mentorat, expert, arbitru sau organizare.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bocoș Mușata-Dacia. *Instruirea interactivă. Ghidul profesorului*. – Iași: Polirom, 2013.
2. Botgros, I., Franțuzan, L., „*Pedagogia interactivă – condiția de bază în formarea competențelor de cunoaștere științifică*”, *Univers Pedagogic*, nr.4, 2006, p. 36-39.
3. Chiș, V., *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe*, Cluj, 2005.
4. *Codul Educației al Republicii Moldova*, nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 24.10.2014, nr. 319-324, art. nr. 634.
5. Chicu V. *Curriculumul la decizia școlii: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*. Chișinău: Știința, 2007. 48 p.
6. Cristache, G., et al. *Evaluarea competențelor civice ale elevilor. Exemple de bune practici*. București: Editura Tomas, 2004, p.164.
7. *Curriculumul la decizia școlii între proiectare și implementare*. Ghid. MECTS din România, 2011. 100 p.
8. Goleman, D., *Inteligența socială*, Ed. Curtea Veche, București, 2007.
9. Grimalschi A. (coord.) *Educația pentru o societate a cunoașterii: Cadrul de referință al noului Curriculum național*. Chișinău: Lexicon-Prim, 2015. 92 p.
10. *Manual de dezbateri academice*, Comunicare, retorică, oratorie, Trad. Viorel Morariu, Editura Collegium, Polirom, 2002.
11. Nedelcu Anca, *Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru formarea cadrelor didactice*, Humanitas, București, 2004.
12. *The White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together As Equals in Dignity”*, Council of Europe, Strasbourg, 2008.
13. <http://ardor.org.ro/wp-content/uploads/2016/05/Dezbateri-Oratorie-si-Retorica-online.pdf>
14. <https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-4/students-manual-6/student-handout-35/>
15. <https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-2/students-manual-10/tool-2/toolbox-12/>
16. https://www.anpcdefp.ro/library/Rapoarte%20C8%99i%20analize/Ghiduri_CONNECTOR_2017/Ghid%20Debate_RO.pdf
17. <https://ru.scribd.com/doc/14853623/Manual-Debate>
18. http://www.mediensis.ro/mediensisdebate/wp-content/uploads/2014/03/Regulament_de_dezbateri_WS_Tinerii_Dezbate.pdf